

การพัฒนากระบวนการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้ครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Household expenditure management processes and increase revenue in Sufficiency Economy Philosophy, Tambon Nongpakrung, Muang District, Chiang Mai Province.

จิระ คำบุญเรือง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มุ่งการกำหนดแนวทางการลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และวิเคราะห์ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของชุมชน ประชากรที่ศึกษาวิจัยคือครัวเรือนในพื้นที่ตำบลหนองป่าครั่งและทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนากลุ่มย่อย และการดำเนินการตามหลักวงจร P-D-C-A ผลการวิจัยสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถดำเนินการวางแผนโดยการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือน และนำข้อมูลพฤติกรรมทางการเงินในครัวเรือนมากำหนดกิจกรรมการลดรายจ่ายด้านอาหารและสร้างรายได้เสริมด้วยการร่วมกลุ่มปลูกผักอินทรีย์หนองป่าครั่ง โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จคือการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการบันทึกบัญชีครัวเรือน การพัฒนาองค์ความรู้ และการใช้ระบบพี่เลี้ยง

คำสำคัญ : กระบวนการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้ครัวเรือน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

¹ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

Abstract

This research was Participatory Action Research (PAR). The purpose of this research aimed at determine how to reduce expenses and increase income, including through analysis of barriers and success factors of reducing expenses and increasing income communities, under the community participation and actions by the PDCA cycle. The sampling of this study was purposive sampling; 25 households of Banbuwakrok. The research result was the sampling of this study was planning by analyzing income and expenditure account over the household accounts record, and used financial data to determine the reduction in household spending. The extra income generated by the incorporation of organic crops Nongpakrang. The problem of the group is the lack of efficiency in the preparation of accounts. The success factors of reducing expenses and increasing income were to use the group process as a tool to drive activities, household accounting system, knowledge development, and networking with a successful mentor and transfer knowledge.

Keywords : Household Expenditure Management Processes and Increase Revenue, Sufficiency Economy

บทนำ

ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ เป็นพื้นที่หนึ่งที่กลายสภาพจากสังคมชนบท ในอดีตมาเป็นสังคมเมือง โดยเป็นที่ตั้งของ ห้างสรรพสินค้าและบริษัทร้านค้าขนาดใหญ่จำนวนมาก รวมทั้งเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา ส่งผลให้สภาพวิถี ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นวิถีชีวิตแบบคน ในเมืองหรือแบบทุนนิยมที่เน้นการใช้เงินซื้อหาเครื่อง อุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ประกอบกับรายได้เฉลี่ย ของประชาชนตำบลหนองป่าครั่งยังถือว่ามียาได้ไม่สูง มากนัก จึงส่งผลให้เกิดภาวะรายได้ไม่เพียงพอกับ ค่าใช้จ่าย และนำพาตนเองเข้าไปสู่วงจรของการเป็นหนี้ ทั้งในและนอกระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามรวมกลุ่มของประชากรดั้งเดิม และการ ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ใน การส่งเสริมให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ใช้ในการดำเนินชีวิต มุ่งการเสริมสร้างให้ชุมชนรู้จัก ประมาตนตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสติในการดำรงชีวิต ด้วยการจัดทำเป็นบัญชีครัวเรือน

แต่ปัจจุบันพบว่ามีชาวบ้านเพียงบางส่วนเท่านั้นยังมีการ บันทึบบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่สามารถใช้ ประโยชน์จากข้อมูลการบันทึบบัญชีได้อย่างมี ประสิทธิภาพในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตประจำวันด้วยการ พิจารณาลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหาวิธีการเพิ่มรายได้ เพื่อให้เกิดความสมดุล ขาดกระบวนการคิดอย่างเป็น ระบบในการปรับปรุงแก้ไขลดรายจ่ายที่เกินจำเป็นและ การหาแนวทางในการเพิ่มรายรับครัวเรือน ซึ่งส่งผลไป ยังพฤติกรรมในการจัดการการเงินครัวเรือนขาด ประสิทธิภาพ โครงการวิจัยนี้มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนได้มี ส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบมี เหตุผลและทดลองปฏิบัติในการวิเคราะห์พฤติกรรม การเงินในครัวเรือนผ่านการบันทึบบัญชีครัวเรือนและ นำไปสู่การดำเนินการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้อย่างมี ประสิทธิภาพอย่างครบวงจรด้วยกระบวนการวางแผน การดำเนินการ การติดตาม และการปรับปรุงพัฒนา อัน เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีภาวะสมดุลและมั่นคงในการ ดำเนินชีวิตด้วยการยึดหลักทางสายกลาง อันเป็นหัวใจ สำคัญของการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

วัตถุประสงค์ การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางการลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภายในครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นแนวคิดหลักและปัจจัยสู่ความสำเร็จของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งความสำเร็จของนโยบายและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยได้แก่

ประจักษ์ บุญอารี (2551: 40-48) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงเมื่อ 25 ปีก่อน เพื่อที่จะให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่าง สังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล และเมื่อแยกตามรายข้อคำถามพบว่า มีประเด็นความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างตำบลหนองป่าครั่งส่วนใหญ่ตอบถูกมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ประเด็นการมีความพอดีด้านด้านจิตใจ คือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรประนีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม โดย

ฐิริปัญญา เกิดศรี (2553 : 87-88) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ศึกษากรณีตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ลำดับแรกคือการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงจะมีผลทำให้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ ลำดับที่สองคือภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ลำดับที่สามคือความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ลำดับที่สี่คือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรนำไปสู่

กระบวนการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ลำดับที่ห้าคือการทำงาน การติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอจากเจ้าหน้าที่ โดย

กิริติ เกิดคำ (2552 : 93-94) ได้ศึกษาความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียง จนสามารถเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ต้นแบบของอำเภอ ฯ มีสาเหตุที่สำคัญลำดับที่หนึ่งคือ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นสาเหตุหลักของความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบาย ลำดับที่สองคือความมุ่งมั่นตั้งใจของชาวบ้านในชุมชนเป็นสาเหตุแห่งความสำเร็จ ลำดับที่สามคือ ผู้นำท้องถิ่น ลำดับที่สี่ คือกลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มสตรี/กลุ่มเยาวชน และลำดับที่ห้า คือปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนั้น

สมมัย เกื่อนวงษ์ (2553 : 53) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองซิดชิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบว่าทุกครัวเรือนมีหนี้สิน สาเหตุมีหนี้สินส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคที่จำเป็น โดยกู้เงินจากบุคคลนอกกระบบสถาบันการเงิน ส่วนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินของประชาชน โดยมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินในด้านความมีเหตุผล คือครอบครัวช่วยกันประหยัดน้ำประหยัดไฟ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในบ้านร่วมกัน ครอบครัวมีการปรึกษากันก่อนจะใช้จ่ายเงินจำนวนมาก และมีการประยุกต์ใช้หลักความมีคุณธรรม เพื่อแก้ไขหนี้สิน คือมีการดำเนินชีวิตโดยนำหลักธรรมทางศาสนา มา และ

สุนทร เหลืองอิงคะสุต (2551 : 71-75) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมืองอุดรธานี พบว่าความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงในภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชี

ครัวเรือนได้รับการสนับสนุนสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน การอบรมให้ความรู้ทั้งในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจของ พอเพียง และการอบรมการบันทึกบัญชีครัวเรือน และ ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ ในปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับ การบันทึกบัญชีครัวเรือนพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ประชาชนเห็นด้วยกับ การบันทึกบัญชีครัวเรือนช่วยในการบริหารจัดการ ครอบครัวยังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนในด้านการเพิ่ม รายได้นั้นก็มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้

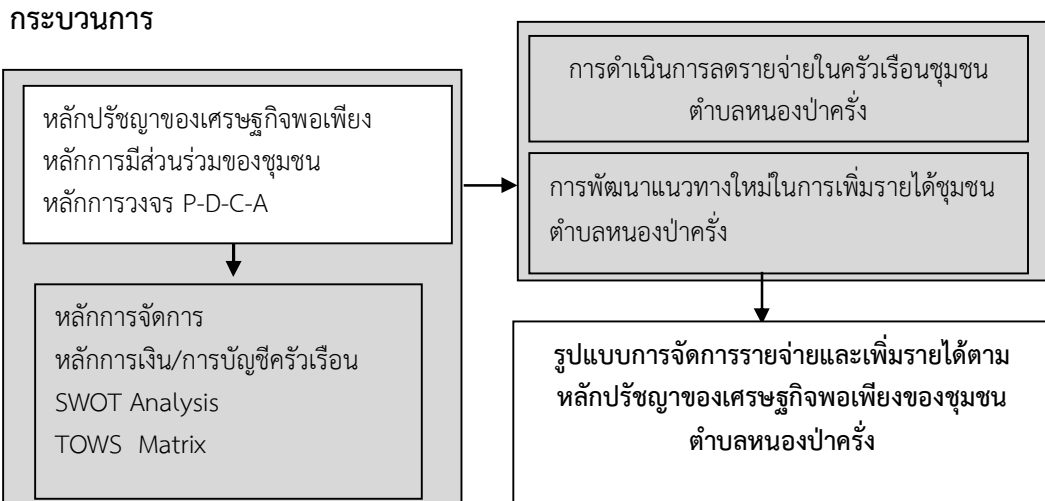
สุพรรณิ ต่อนับ (2551 : 42-45) ทำการศึกษา เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ใน การทำบัญชีครัวเรือนมาก่อนและไม่เคยได้รับความรู้ใน การทำบัญชีครัวเรือนจากแหล่งใดเลย และพบว่า เกษตรกรเพียงจำนวนเกินครึ่งเล็กน้อยที่เข้าใจหลักการ ทำบัญชีครัวเรือนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะหลักการทำบัญชีครัวเรือนเป็นสิ่งที่ยากและ เกษตรกรได้รับการอบรมในการทำบัญชีครัวเรือนไม่ ต่อเนื่อง และจากการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อ การจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเห็น ด้วยอย่างยิ่งว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็น แต่ อย่างไรก็ตามเกษตรกรเห็นว่าความยากในการบันทึก บัญชีครัวเรือนทำให้ไม่อยากทำบัญชีครัวเรือน ทั้งนี้เป็น เพราะสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีความสลับซับซ้อน เกินไปยากแก่การเข้าใจ และ

ศุภโชค แก้วทอง และ สมบูรณ์ เจริญจิระ ตระกูล (2552: 21-1 ถึง 21-8) ได้ทำการศึกษา การ ประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหา หนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมืองยะลา

พบว่า เกษตรกรที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนมีเงินออมทุก รายโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในยามฉุกเฉินหรือ เจ็บไข้ไม่สบาย เกษตรกรที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือน จำนวน 30 ราย นั้น หลังการจัดบันทึกส่วนใหญ่มีรายได้ เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีหนี้สินลดลง และมีเงินออม เพิ่มขึ้น นำข้อมูลที่จัดบันทึกมาบริหารจัดการในการ ควบคุมพฤติกรรมค่าใช้จ่ายและมีการถ่ายทอดการ จัดทำบัญชีครัวเรือนให้บุคคลอื่น แสดงว่าเกษตรกรที่จัด บันทึกบัญชีครัวเรือนมีผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของ ธ. ก.ส. (เอกสารประกอบการประชุม "การนำเสนอ ผลงานวิจัยสหสาขาวิชา ม.อ.วิชาการ" บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

หน้า 21 - 1 ถึง 21 - 8 และ ฉัตรมณี กลางสวัสดิ์ (2552 : 84-94) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้าน การเงินของประชาชนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนกรณีศึกษา ในเขตพื้นที่ ต. อ่างทอง อ. เมืองกำแพงเพชร พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างมีระดับการเรียนรู้ประโยชน์และความเข้าใจการ จัดทำบัญชีครัวเรือน การสนับสนุนกันในชุมชน การ ประชุมหารือที่มีต่อการออมในทิศทางที่เป็นบวก ซึ่ง สอดคล้องกับ

รพีพร คำชุม (2550 : 94-95) ได้ศึกษาความรู้ความ เข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษาเกษตรกรใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่าการจัดทำบัญชี ครัวเรือนแสดงให้เห็นถึงรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อรายรับ- รายจ่ายในชีวิตประจำวัน เกิดการวางแผนเพาะปลูก ผลิตผลทางการเกษตรว่าสินค้าเกษตรชนิดใดสามารถ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวมากที่สุด เพื่อเปรียบเทียบกับ การลงทุนในแต่ละปี สามารถส่งคืนหนี้ ธกส. ตามกำหนด

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการจัดการรายจ่ายและเพิ่มรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัย คือหมู่บ้านในตำบลหนองป่าครั่ง ทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บ้านบวกรกใหม่ หมู่ 6 เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีความตระหนักรู้เป็นอย่างดีต่อปัญหาการจัดการการเงินในครัวเรือน และมีความต้องการที่จะร่วมกันแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาจัดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นตัวแทนครัวเรือนจากความสมัครใจจำนวน 25 ครัวเรือน ประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนบ้านบวกรกใหม่ ตัวแทนครัวเรือนที่เป็นผู้นำชุมชน และตัวแทนองค์กรชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

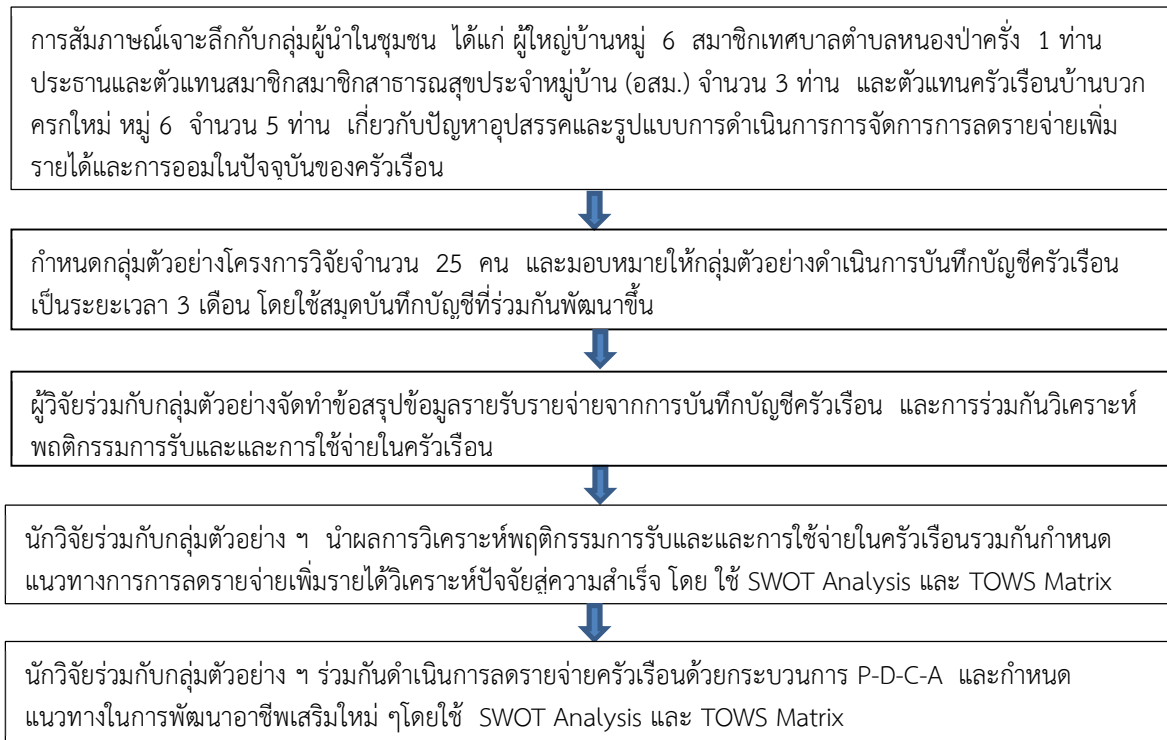
วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) การสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 สมาชิกเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง 1 ท่าน ประธานและตัวแทนสมาชิกสมาชิกสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนครัวเรือนบ้านบวกรกใหม่ หมู่ 6 จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและรูปแบบการดำเนินการจัดการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้และการออมในปัจจุบันของครัวเรือน และวิธีการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการผ่านองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ปัญหานี้

2) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างบ้านบวกรกใหม่ หมู่ 6 ประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนบ้านบวกรก ตัวแทนครัวเรือนที่เป็นผู้นำชุมชน และตัวแทนองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่งจำนวน 25 ครัวเรือน ใช้วิธีการตั้งประเด็นที่จะเป็นแนวทางการพูดคุยแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการจัดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ รวมทั้งร่วมกันปฏิบัติการลดรายจ่ายการเพิ่มรายได้ ด้วยกระบวนการ P-D-C-A

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพทำโดยการรวบรวม ข้อมูลสภาพการเงินภายในครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ด้วยการวิเคราะห์ รายรับรายจ่ายผ่านระบบบัญชีครัวเรือนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผนภูมิ สัดส่วน และค่าร้อยละ และกำหนดแนวทางการลดรายจ่ายการเพิ่มรายได้ รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และ เปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสอดคล้องและความแตกต่างของผลการวิจัยกับข้อมูลจากวรรณกรรม เหล่านั้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งขอบเขตการวิจัย ดังนี้

- 1) การศึกษาสภาพการเงินภายในครัวเรือน ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง โดยการวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายผ่านระบบบันทึกบัญชีครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) กำหนดแนวทางในการลดรายจ่าย เพิ่ม รายได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

- ดำเนินการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการลดรายจ่าย ด้วยกระบวนการ P-D-C-A

- กำหนดแนวทางโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ในการพัฒนาอาชีพเสริมใหม่ ๆ โดยการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis และ พัฒนากลยุทธ์การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้โดยใช้ TOWS Matrix

3) วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสู่ ความสำเร็จของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภายใน ครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ภายใต้การมีส่วนร่วม ของชุมชน

ผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดการรายจ่ายและเพิ่ม รายได้ครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- สรุปผลการศึกษาและกำหนดแนว ทางการลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหนองป่าครั่งภายใต้การมี ส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาและกำหนดแนวทางการลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ตามกระบวนการโดยดำเนินการตาม วงจร P-D-C-A เพื่อนำไปสู่การดำเนินการลดรายจ่ายและการเพิ่มรายได้ ได้แก่

การวางแผน (Plan) ผลการดำเนินกิจกรรมการวางแผนเพื่อกำหนดกิจกรรมการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้คณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมระดมสมองเพื่อวางแผนดำเนินใน 2 ประเด็นได้แก่

1) ผลการประชุมกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือน

2) ผลการประชุมกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis เพื่อกำหนดกิจกรรมการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ด้วย TOWS Matrix

สรุปผลได้ดังนี้

1) ผลการประชุมกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือน การดำเนินกิจกรรมการวางแผนโดยการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายผ่านการทดลองบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ได้บันทึกอย่างสมบูรณ์ เป็นเวลา 3 เดือน และร่วมกันทำการประมวลผลข้อมูลจากการบันทึกบัญชีให้ชุมชนได้เห็นประโยชน์ของการบันทึกบัญชีครัวเรือนที่มีต่อการจัดการการเงินครัวเรือน เพื่อแสดงข้อมูลเห็นเชิงประจักษ์ถึงพฤติกรรมรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ดังนี้

รายได้ครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์รายได้ผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือน ข้อมูลด้านรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,297.58 บาท และผลการศึกษาลักษณะที่มาของรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้จากอาชีพหลัก ได้แก่ การรับจ้าง เงินเกษียณอายุ เงินเดือนจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นนอกจากรายได้เงินนอกจากอาชีพหลักแล้ว ยังมีรายได้จากเงินช่วยเหลือจากบุตรหลานส่งให้

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงมีรายได้ประจำจากเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ รวมทั้งเงินตอบแทนการเป็นสมาชิกสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม จึงไม่มีแหล่งรายได้อื่นนอกจากอาชีพหลัก จึงทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้เสริมแก่ครัวเรือน

รายจ่ายครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์รายจ่ายผ่านการบันทึกบัญชีครัวเรือน ข้อมูลด้านรายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน 10,584.97 บาท และผลการศึกษาลักษณะรายจ่ายครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

- กลุ่มตัวอย่างอาศัยในเขตชุมชนเมือง ดังนั้นนอกจากรายจ่ายค่าอาหารแล้วยังมีรายจ่ายหลักที่สำคัญคือรายจ่ายด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า และน้ำประปา เป็นต้น

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินครัวเรือนจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อทำการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างรายรับและรายจ่ายเฉลี่ยจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายโดยมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายโดยเฉลี่ย 287.39 บาท ต่อเดือน

2) ผลการประชุมกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis เพื่อกำหนดกิจกรรมการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ด้วย TOWS Matrix ดังนี้

จุดแข็ง

- กลุ่มตัวอย่างมีการรวมกลุ่มกัน มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน และมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

- กลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประโยชน์และสิ่งสำคัญต่อการจัดการการเงินครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุดอ่อน

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย โดยมีเงินคงเหลือเฉลี่ยต่อเดือนติดลบ

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการประกอบอาชีพเสริม

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินครัวเรือน

โอกาส

- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง หน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการเงินครัวเรือน
- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งมีนโยบายและมาตรการรักษาให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างพอเพียง มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียง และจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรชุมชนยั่งยืน
- มีผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมและให้การสนับสนุนเพื่อยกระดับและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพของคนในชุมชน

อุปสรรค

- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองและลักษณะประชากรของมีความหลากหลายทั้งเป็นประชากรดั้งเดิมและประชากรแฝงที่ย้ายเข้ามาตั้งรกรากชั่วคราวโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อประกอบ

อาชีพ จึงส่งผลให้วิถีชีวิตตลอดจนความสนใจของคนในชุมชนมีความหลากหลาย จึงเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มขนาดใหญ่

ผลการวิเคราะห์ SWOT โดยนำปัจจัยแต่ละประการมาจับคู่กันและกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ ในการจัดการรายจ่ายเพิ่มรายได้ครัวเรือน ของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง โดยการจัดทำ TOWS Matrix ดังแผนภาพที่ 2 นำไปสู่แผนการกำหนดกิจกรรมเพื่อดำเนินการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมอบรมวิธีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และวิธีการประมวลผลเพื่อให้ชุมชนเห็นเชิงประจักษ์ต่อพฤติกรรมรายจ่ายที่ไม่เหมาะสม อันเป็นจุดเริ่มต้นในการปรับพฤติกรรมลดรายจ่ายครัวเรือน
- 2) กิจกรรมการลดรายจ่ายด้านอาหารด้วยการปลูกผักสวนครัวในพื้นที่จำกัด
- 3) กิจกรรมการศึกษาแนวทางการเพิ่มรายได้ตามความสนใจโดยการรวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์

	จุดแข็ง (S) • กลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อการจัดการการเงินครัวเรือน • กลุ่มตัวอย่างชุมชนมีการรวมกลุ่มกันมีความสามัคคี และร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	จุดอ่อน (W) • กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย โดยมีเงินคงเหลือเฉลี่ยต่อเดือนติดลบ • กลุ่มตัวอย่างใหญ่ไม่มีการประกอบอาชีพเสริม • กลุ่มตัวอย่างใหญ่มีภาระหนี้สินครัวเรือน
โอกาสของ (O) • เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง หน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการเงินครัวเรือน • เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งมีนโยบายและมาตรการรักษาให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างพอเพียง มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียง และจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรชุมชนยั่งยืน • มีผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมและให้การสนับสนุนเพื่อยกระดับและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพของคนในชุมชน	SO Strategies - ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ - ใช้กลไกการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการการเงินครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	WO Strategies - การทำให้ชุมชนมีความเข้าใจในพฤติกรรมทางการเงินครัวเรือนของตนเองอย่างถูกต้อง ทำให้เห็นเชิงประจักษ์ต่อพฤติกรรมรายจ่ายที่ไม่เหมาะสม อันเป็นจุดเริ่มต้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดรายจ่ายครัวเรือน - สนับสนุนให้ชุมชนกำหนดกิจกรรมการลดรายจ่ายหลักของครัวเรือน โดยเฉพาะรายจ่ายด้านอาหารและสาธารณูปโภค
อุปสรรค (T) • เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมือง ลักษณะประชากรของมีความหลากหลายทั้งเป็นประชากรดั้งเดิมและประชากรแฝงที่ย้ายเข้ามาตั้งรกรากชั่วคราว จึงส่งผลให้วิถีชีวิตตลอดจนความสนใจของคนในชุมชนมีความหลากหลายเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มขนาดใหญ่	ST Strategies - เน้นการจัดกลุ่มคนขนาดเล็กที่มีความสนใจและความถนัดเฉพาะในลักษณะคล้ายกัน และใช้กระบวนการกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้	WT Strategies สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเสริมตามความสนใจก่อให้เกิดรายได้เสริมช่วยลดภาระหนี้สิน

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการรายจ่ายเพิ่มรายได้ครัวเรือน

การปฏิบัติ (Do) ในขั้นตอนการปฏิบัติ คณะผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการดำเนินการกิจกรรมการลดรายจ่ายด้านอาหารโดยการทดลองปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ และการเพิ่มรายได้ด้วยการสร้างรายได้เสริมจากการรวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง

การตรวจสอบ (Check) ในขั้นตอนการตรวจสอบ

ผลการการตรวจสอบการดำเนินการลดรายจ่ายการเพิ่มรายได้โดยการรวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ด้วยการวิเคราะห์โดย SWOT Analysis สรุปดังนี้

จุดแข็ง

- รวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่งเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจและมีความมุ่งมั่นในการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อชุมชน

- ผู้นำกลุ่ม ฯ เป็นผู้นำที่มีความสามารถและมีความตั้งใจสูง อีกทั้งยังเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง และประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) หมู่ 6 สามารถที่จะแสวงหาแหล่งเงินและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสานต่อโครงการให้ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

จุดอ่อน

- สมาชิกกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง ขาดประสบการณ์ในการปลูกพืชอินทรีย์

- สมาชิกกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง ขาดประสบการณ์ในการในการจัดการและการทำการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

โอกาส

- นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ได้บริจาคที่ดินส่วนตัวบริเวณกลางหมู่บ้าน จำนวน ประมาณ 2 ไร่ ให้เป็นที่ทำการกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง

- ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีความต้องการสินค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ และที่ตั้งของตำบลหนองป่าครั่งตั้งอยู่ท่ามกลางสังคมเมืองซึ่งเป็นการตั้งอยู่ใกล้ตลาดที่มีศักยภาพ

อุปสรรค

- ลักษณะตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากเป็นที่ค้าที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลานาน ประกอบกับสินค้ามีอายุสั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis โดยนำปัจจัยแต่ละประการมาจับคู่กันและกำหนดกลยุทธ์ในการปรับปรุงแก้ไข (Act) ของกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ตำบลหนองป่าครั่งโดยการจัดทำ TOWS Matrix ดังแผนภาพที่ 3

	จุดแข็ง (S) • รวมกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจและมีความมุ่งมั่นในการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อชุมชน • ผู้นำกลุ่ม ฯ เป็นที่มีความสามารถและมีความตั้งใจสูง อีกทั้งยังสามารถที่จะแสวงหาแหล่งเงินและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสานต่อโครงการฯ	จุดอ่อน (W) • สมาชิกกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง ขาดประสบการณ์ในการปลูกพืชอินทรีย์ • สมาชิกกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง ขาดประสบการณ์ในการจัดการและการทำการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์
โอกาสของ (O) • นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ได้บริจาคที่ดินส่วนตัวให้เป็นที่ทำการกลุ่มฯ • ประชาชนในสังคมเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีความต้องการสินค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ และที่ตั้งของตำบลหนองป่าครั่งตั้งอยู่ท่ามกลางสังคมเมืองซึ่งเป็นการตั้งอยู่ใกล้ตลาดที่มีศักยภาพ	SO Strategies - ดำเนินการจดทะเบียนจัดก่อตั้งกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่งอย่างเป็นทางการ	WO Strategies - การสร้างเครือข่ายโดยการนำกลุ่มเข้าร่วมเป็นเครือข่ายย่อยกับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จ
อุปสรรค (T) • ลักษณะตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากเป็นสินค้าที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลานาน ประกอบกับสินค้ามีอายุสั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	ST Strategies - การจัดการกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่ง โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากความมุ่งมั่นในการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อครัวเรือนและชุมชนใกล้เคียงก่อน	WT Strategies - การศึกษาหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จและมีประสบการณ์จริงในการดำเนินการ

แผนภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์กลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ตำบลหนองป่าครั่ง

การปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix จึงนำไปสู่ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข โดยนำกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จและมีประสบการณ์จริงในการดำเนินและการสร้างเครือข่าย โดยการนำกลุ่มเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อจะพัฒนากลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่งไปสู่การเป็นเครือข่ายเกษตรอินทรีย์อำเภอดอยสะเก็ดต่อไปในอนาคต

- สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสู่ความสำเร็จของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภายในครัวเรือนชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภายในครัวเรือน พบว่าเมื่อมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการลดรายจ่ายด้านอาหารและมุ่งหวังเป็นแหล่งสร้างเพิ่มรายได้เสริมในอนาคตนั้น สมาชิกกลุ่มยังมีประสบการณ์น้อยในการปลูกพืชอินทรีย์รวมทั้งการจัดการและการทำการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยอุปสรรคที่สำคัญคือ ลักษณะตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากเป็นค่าที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลานาน ประกอบกับสินค้ามีอายุสั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง คือ การพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นอกจากนี้การใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ โดยการรวมกลุ่มต้องประกอบด้วยจากสมาชิกที่มีความสนใจเรื่องเดียวกัน และการจัดตั้งกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่งควรดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเพื่อให้สามารถรับสิทธิประโยชน์และการสนับสนุนความรู้

จากภาครัฐ นอกจากนั้นปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มคือ การศึกษาหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และการสร้างเครือข่ายสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในพื้นที่ใกล้เคียงให้เป็น พี่เลี้ยงและถ่ายทอดองค์ความรู้ และประการสำคัญก็คือ แนวทางการจัดการกลุ่มโดยให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นรวมกลุ่มผลิตอาหารปลอดภัยบริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย และหากมีผลผลิตเกินจึงทำการจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมของครัวเรือน ปัญหาของกลุ่มขาดประสบการณ์ในการปลูกพืชอินทรีย์ และการจัดการและการทำการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ และอุปสรรคที่สำคัญ

อภิปรายผล

จากการที่ชุมชนหนองป่าครั่งได้ทำการทดลองจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนและทำการศึกษาวเคราะห์รายรับรายจ่ายจากการประมวลผลข้อมูลจากบัญชีครัวเรือนที่ได้ทำการบันทึกนั้น ส่งผลทำให้ชุมชนมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นต่อพฤติกรรมรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของตนเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมลดรายจ่ายและกำหนดแนวทางการเพิ่มรายได้เพื่อนำไปสู่การลดภาระหนี้สินครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต จะเห็นได้จากการที่เมื่อชุมชนหนองป่าครั่งเห็นข้อมูลจำนวนรายจ่ายด้านอาหารและรายจ่ายด้านสาธารณสุขประเภทในระดัสูง จึงเป็นประเด็นที่ชุมชนได้หันมาให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นในการมุ่งลดรายจ่ายด้านอาหาร อีกทั้งการพบว่ารายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอกับรายจ่ายจึงทำให้เกิดแรงผลักดันในการหารายได้เพิ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริมสอดคล้องกับ สมชัย เกื้อทวียง (2553 : 53) พบว่าทุกครัวเรือนมีหนี้สิน โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และการไม่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินในด้านความพอประมาณ คือใช้เงินเกินรายได้ และไม่มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินในด้านความรอบรู้ คือไม่มีการวางแผนใช้จ่ายเงินโดยไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน สอดคล้องกับ สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (2551 : 71-75) พบว่า ประชาชนเห็นด้วยกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนช่วยในการบริหารจัดการครอบครัว ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ช่วยใน

การวางแผนชีวิต รู้รายได้เพิ่ม รายจ่ายลด ไม่ยุ่งยาก ไม่เสียเวลา ช่วยให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนในด้านการเพิ่มรายได้นั้นก็มีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับ จัตรมณี กลางสวัสดิ์ (2552 : 84-94) พบว่ากลุ่มตัวอย่างการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ประชาชนเข้าใจตระหนักในเรื่องการจัดการระบบการเงินในระดับครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพร คำชุม (2550 : 94-95) กล่าวว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนแสดงให้เห็นถึงรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวแต่ละเดือนว่าเพิ่มหรือลดได้มากน้อยเพียงใด ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อรายรับ-รายจ่ายในชีวิตประจำวัน เกิดการวางแผนเพาะปลูกผลิตผลทางการเกษตร สอดคล้องกับ สุพรรณิ ต้อนรับ (2551 : 42-45) ที่พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็นทำให้มีเงินออมมากขึ้น เพราะเมื่อทำการบันทึกรายรับรายจ่ายต่าง ๆ จะทำให้ทราบถึงสถานะการเงินของครอบครัวว่ามีความสมดุลกันหรือไม่และเมื่อมีรายได้มากแต่รายจ่ายน้อยก็จะทำให้เหลือเงินอีกส่วนหนึ่งที่จะเก็บไว้เป็นเงินออมของครัวเรือนต่อไป และสอดคล้องกับ ศุภโชค แก้วทอง และ สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2552 : 21-1 ถึง 21-8) พบว่าหลังจากที่เกษตรกรทำการจดบันทึกส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น มีการนำข้อมูลที่จดบันทึกมาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่าย สอดคล้องกับ สมชัย เกื้อนวนษ์ (2553 : 53) พบว่าทุกครัวเรือนมีหนี้สินโดยสาเหตุมีหนี้สินโดยกู้เงินจากบุคคลนอกระบบสถาบันการเงิน ส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคที่จำเป็น นอกจากนี้ครอบครัวไม่มีอาชีพเสริม ไม่มีการวางแผนใช้จ่ายเงิน ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินในด้านความมีเหตุผล มีการปรึกษากันก่อนจะใช้เงินจำนวนมาก และมีการดำเนินชีวิตโดยนำหลักธรรมทางศาสนา ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง คือ การรวมกลุ่มกันของสมาชิกที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันและร่วมมือในการทำกิจกรรมตามความสนใจ โดยการให้

ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน รวมทั้งการมีผู้นำที่มีความเสียสละมีความมุ่งมั่นสูง ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ กิรติ เกิดคำ (2552 : 93-94) พบว่าความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ต้นแบบของอำเภอ ๆ มีสาเหตุที่สำคัญหลายประการดังนี้ โดยลำดับที่หนึ่งคือ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นสาเหตุหลักของความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบาย เนื่องด้วยเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างภาครัฐกับคนในชุมชน นอกจากนั้น คือ ประเด็นความมุ่งมั่นตั้งใจและร่วมมือกันในครัวเรือนและในชุมชน สอดคล้องกับ ฐิธิปัญญา เกิดศรี (2553 : 87-88) พบว่าลำดับแรกมีการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลทำให้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ โดยเห็นว่าการมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้านมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือภาวะผู้นำ ในส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการเพิ่มรายได้ของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง คือ การใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการอาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน รวมทั้งให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนการศึกษาหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จและมีประสบการณ์จริงในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายโดยสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จให้เป็นพี่เลี้ยงและถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยการในการจัดการกลุ่มปลูกพืชเกษตรอินทรีย์หนองป่าครั่งได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการกลุ่มที่เริ่มจากความมุ่งมั่นในการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อบริโภคในครัวเรือนและชุมชนก่อนวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ส่งเสริมจูงใจให้ชาวบ้านหนองป่าครั่งทำการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และวิเคราะห์รายรับ

รายจ่ายและใช้ประโยชน์จากการประมวลผลข้อมูลจากบัญชีครัวเรือน โดยวิธีการจูงใจอาจทำได้โดยการทำการยกย่องให้เป็นบุคคลต้นแบบ หรืออาจนำเอาการบันทึกบัญชีครัวเรือนไปเงื่อนไขในการได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

2. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลหนองป่าครั่งจะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐอาจต้องดำเนินการให้การสนับสนุนความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำความรู้ตามหลักทฤษฎีผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จและมีประสบการณ์จริงในการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายโดยสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จเพื่อทำการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องที่มีรายละเอียดและปราณีตในกระบวนการ ต้องอาศัยความอดสาหะภาคเพียรและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลหนองป่าครั่ง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการผลิตและการตลาดกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลหนองป่าครั่ง

เอกสารอ้างอิง

กิริติ เกิดคำ. (2552). ความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฉัตรมณี กลางสวัสดิ์. 2552. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเงินของประชาชนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนกรณีศึกษาในเขตพื้นที่ ต.อ่างทอง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://tdc.thailis.or.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 22 พฤษภาคม 2554)

ประจักษ์ บุญอารีย์. (2551, มกราคม). ปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียง. วารสารบัวราชภัฏ, หน้า 40-48.

ภูมิปัญญา เกิดศรี. (2553). ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน : ศึกษากรณีตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รพีพร คำชุม. (2550). ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน : กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศุภโชค แก้วทอง และ สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2552). การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ใน เอกสารประกอบการประชุม "การนำเสนอผลงานวิจัยสหสาขาวิชา ม.อ.วิชาการ" บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หน้า 21-1 ถึง 21-8) [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

http://www.grad.psu.ac.th/th/news_research/research_proceedings2009.php?list=21 (วันที่ค้นข้อมูล : 12 พฤษภาคม 2554)

สมชัย เกื้อนวนงษ์. (2553). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงเพื่อแก้ไขหนี้สินของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองซิดชิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนันท์ เหลืองอิงคะสุต. 2551. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี, วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์
การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://tdc.thailis.or.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 22
พฤษภาคม 2554)

สุพรรณิ ต้อนรับ. 2551. การทำบัญชีครัวเรือนของ
เกษตรกรรูกักค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและ

สหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่,
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://tdc.thailis.or.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 22
พฤษภาคม 2554)